

CANCELLATION OF AN ARBITRAL DECISION

Claudia Roșu

Prof. habil. PhD, University of the West, Timișoara

Abstract: Arbitration represents an alternative jurisdiction to the usual justice, displaying a private character. The arbitral procedure ends with the pronouncement of an arbitral decision. The cancellation of such a decision may be achieved only through an action in annulment, which is to be settled by the Appellation Court in the constituency where the arbitration took place.

The grounds of an action in annulment refer to the illegality of the arbitral decision, but not to its merits. This is a particular aspect of the action, as regulated by art. 608 Code of Civil Procedure.

Due to the grounds on which it may be exercised, the action in annulment of an arbitral decision, is a distinct kind of appeal, both from reformation and from retraction.

Key words: arbitral decision, cancellation of an arbitral decision, reasons of action in annulment.

1. Preliminarii.

Conceptul de arbitraj este folosit cel mai adesea în două accepțiuni foarte precise, respectiv pentru a desemna organul însărcinat cu soluționarea unui litigiu pe cale amiabilă și spre a determina chiar existența unei proceduri speciale de soluționare a litigiilor de drept privat¹.

Codul de procedură civilă² reglementează arbitrajul privat voluntar. Normele cuprinse în Codul de procedură civilă reprezintă dreptul comun în materie de arbitraj.

Cartea a IV-a este consacrată arbitrajului. De la început se subliniază în art. 541 C. proc. civ. că, arbitrajul este o jurisdicție alternativă având caracter privat.

Având caracter alternativ la jurisdicția de stat, părțile vor putea decide dacă apelează la instanțele de drept comun sau la arbitraj³.

¹I. Leș, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. Art. 1-1133*, Editura C. H. Beck, București, 2013, p. 799.

² Legea nr. 134/2010 a fost republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 545 din 3 august 2012 și ulterior a fost republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015.

Datorită faptului că este o jurisdicție cu caracter privat, în administrarea ei, părțile litigante și tribunalul arbitral competent pot stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun, cu condiția ca regulile respective să nu fie contrare ordinii publice și dispozițiilor imperative ale legii⁴.

2. Procedura arbitrală.

Sesizarea tribunalului arbitral se face de reclamant printr-o cerere scrisă de chemare în judecată sau printr-un proces-verbal încheiat în fața tribunalului arbitral și semnat de părți sau numai de reclamant, precum și de arbitri.

Și în procedura arbitrală, ca în procedura de drept comun, pârâtul va face întâmpinare, într-un termen de 30 de zile de la primirea copiei de pe cererea de arbitrare, în care va arăta excepțiile privind cererea reclamantului, răspunsul în fapt și în drept la această cerere, probele propuse în apărare, precum și, în mod corespunzător, celelalte mențiuni prevăzute pentru cererea de arbitrare.

Excepțiile și alte mijloace de apărare, care nu au fost arătate prin întâmpinare, trebuie invocate, sub sancțiunea decăderii, cel mai târziu la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată.

La fel ca în dreptul comun, momentul până la care pârâtul poate depune întâmpinare, poate formula cerere reconvențională, propune probe, invoca excepții este primul termen de judecată la care partea a fost legal citată⁵.

Dacă pârâtul nu depune întâmpinare și tribunalul arbitral consideră că nedepunerea ei justifică amânarea soluționării litigiului, pârâtul va putea fi obligat la plata cheltuielilor de arbitrare cauzate prin amânare. Prin urmare, pârâtul va suporta cheltuielile de arbitrare, dacă prin amânare a cauzat un prejudiciu reclamantului.

Pârâtul va trebui să comunice reclamantului, precum și fiecărui arbitru, copie de pe întâmpinare și de pe înscrisurile anexate.

Pârâtul poate să formuleze și cerere reconvențională dacă are pretenții împotriva reclamantului, derivând din același raport juridic.

³ C. Roșu, *Drept procesual civil. Partea specială conform noului Cod de procedură civilă, Ediția 7*, Editura C. H. Beck, București, 2016, p. 253 și urm.

⁴ C. Roșu, *Soluționarea litigiilor pe calea arbitrajului-alternativă viabilă la justiția de stat*, în *Dreptul nr. 1/2015*, p. 99-118.

⁵ C. Roșu, *Decăderea-mijloc de evitare a abuzului de drept procesual în reglementarea Codului de procedură civilă*, prezentată la Conferința internațională bienală, Timișoara, 17-18 octombrie 2014, la secțiunea *Drept civil și drept procesual civil, Abuzul de drept*.

Cererea reconvențională va fi introdusă în cadrul termenului pentru depunerea întâmpinării sau cel mai târziu până la primul termen de judecată la care pârâtul a fost legal citat și trebuie să cuprindă aceleași mențiuni ca și cererea principală.

3. Hotărârea arbitrală.

Tribunalul arbitral soluționează litigiul în temeiul contractului principal și al normelor de drept aplicabile.

Și în procedura arbitrală se aplică principiul accesului liber la justiție, consacrat de art. 5 C. proc. civ. În temeiul acestui principiu nici arbitrii nu pot refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă. De asemenea, dacă o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității.

La fel ca în cazul judecătorilor, nici arbitrilor nu le este permis să stabilească dispoziții general obligatorii, prin hotărârile pe care le pronunță, în cauzele ce le sunt supuse judecării.

În cadrul raporturilor dintre profesioniști, utilizarea uzanțelor și a regulilor profesionale este mult mai întâlnită decât în domeniul civil, astfel încât, ele își găsesc aplicarea și în soluționarea litigiului arbitral. Pe lângă acestea, sunt și uzanțele care se statornicesc între părți de-a lungul derulării raporturilor dintre ele.

Pe baza acordului expres al părților, tribunalul arbitral poate soluționa litigiul în echitate.

Sub imperiul Codului de procedură civilă, este reglementată soluționarea cererilor, potrivit art. 5 alin. (3) în baza legii, a uzanțelor, a dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, a principiilor generale ale dreptului, ținând seama de cerințele echității.

Chiar dacă la art. 575 C. proc. civ., care reglementează dispozițiile generale referitoare la judecata în procedura arbitrală, nu se face referire la art. 5 alin. (3) C. proc. civ., art. 601 alin. (1) C. proc. civ. prevede expres că, tribunalul arbitral soluționează litigiul în temeiul contractului principal și al normelor de drept aplicabil, potrivit art. 5⁶.

După administrarea probelor și a dezbatărilor asupra fondului, are loc deliberarea în secret a arbitrilor, în modalitatea stabilită de convenția arbitrală sau, în lipsă, de tribunalul arbitral. După finalizarea deliberării, are loc pronunțarea hotărârii.

Dacă datorită complexității dosarului, instanța arbitrală nu pronunță imediat hotărârea, perioada maximă pentru care se poate admite amânarea, este de cel mult 21 de zile, sub condiția încadrării în termenul de cel mult șase luni, de la data constituirii tribunalului.

⁶ C. Roșu, *Soluționarea litigiilor pe calea arbitrajului-alternativă viabilă la justiția de stat*, op. cit., p. 99-118.

Hotărârea se ia cu majoritatea de voturi.

După deliberare, se va întocmi o minută care va cuprinde pe scurt conținutul dispozitivului hotărârii și în care se va arăta, când este cazul, opinia minoritară.

Hotărârea arbitrală se redactează în scris și trebuie să cuprindă următoarele mențiuni:

- a) componența nominală a tribunalului arbitral, locul și data pronunțării hotărârii;
- b) numele și prenumele părților, domiciliul sau reședința lor sau, după caz, denumirea și sediul, numele și prenumele reprezentanților părților, precum și ale celorlalte persoane care au participat la dezbaterile litigiului;
- c) menționarea convenției arbitrale în temeiul căreia s-a procedat la arbitraj;
- d) obiectul litigiului și susținerile pe scurt ale părților;
- e) motivele de fapt și de drept ale hotărârii, iar în cazul arbitrajului în echitate, motivele care, sub acest aspect, întemeiază soluția;
- f) dispozitivul;
- g) semnăturile tuturor arbitrilor, sub rezerva faptului că hotărârea se ia cu majoritate de voturi, și, dacă este cazul, semnătura asistentului arbitral.

În finalul hotărârii arbitrale, arbitrul care a avut o altă părere va redacta și va semna opinia separată, cu arătarea considerentelor pe care aceasta se sprijină. Această regulă se aplică în mod corespunzător și în cazul în care există opinie concurentă.

Hotărârea arbitrală trebuie să rezolve și cererile referitoare la cheltuielile arbitrale. Regula este că, cheltuielile pentru organizarea și desfășurarea arbitrajului, precum și onorariile arbitrilor, cheltuielile de administrare a probelor, cheltuielile de deplasare a părților, arbitrilor, experților, martorilor, se suportă potrivit înțelegerii dintre părți.

Dacă părțile nu ajung la o înțelegere cu privire la modul de suportare al cheltuielilor, acestea se suportă de partea care a pierdut litigiul, integral dacă cererea de arbitrare este admisă în totalitate sau proporțional cu ceea ce s-a acordat, dacă cererea este admisă în parte.

Hotărârea arbitrală după redactare, va fi comunicată părților în termen de cel mult o lună de la data pronunțării ei.

La cererea oricăreia dintre părți, tribunalul arbitral îi va elibera o dovadă privind comunicarea hotărârii, tot într-un termen de cel mult o lună de la data pronunțării ei.

4. Desființarea hotărârii arbitrale.

Hotărârea arbitrală poate fi atacată numai pe calea acțiunii în anulare, pentru unul din următoarele motive:

- a) litigiul nu era susceptibil de soluționare pe calea arbitrajului;

- b) tribunalul arbitral a soluționat litigiul fără să existe o convenție arbitrală sau în temeiul unei convenții nule sau inoperante;
- c) tribunalul arbitral nu a fost constituit în conformitate cu convenția arbitrală;
- d) partea a lipsit la termenul la care au avut loc dezbaterile și procedura de citare nu a fost legal îndeplinită;
- e) hotărârea a fost pronunțată după expirarea termenului arbitrajului de 6 luni de la data constituirii, deși cel puțin una dintre părți a declarat că înțelege să invoce caducitatea, iar părțile nu au fost de acord cu continuarea judecății;
- f) tribunalul arbitral s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut ori a dat mai mult decât s-a cerut;
- g) hotărârea arbitrală nu cuprinde dispozitivul și motivele, nu arată data și locul pronunțării ori nu este semnată de arbitri;
- h) hotărârea arbitrală încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziții imperative ale legii;
- i) dacă, după pronunțarea hotărârii arbitrale, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională legea, ordonanța ori o dispoziție dintr-o lege sau dintr-o ordonanță care a făcut obiectul acelei excepții ori alte dispoziții din actul atacat, care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate de prevederile menționate în sesizare.

Ultimul motiv, care a fost adăugat prin Legea nr. 76/2012 de punere în aplicare a Codului de procedură civilă⁷, era necesar, având în vedere suprimarea efectului suspensiv al excepției de neconstituționalitate.

Motivele care pot determina desființarea hotărârii arbitrale sunt limitativ prevăzute de lege și nu pot fi extinse prin analogie la alte situații similare. Ele au însă un caracter eterogen, în sensul că unele dintre ele se apropie de temeiurile căilor de atac reglementate în dreptul comun, iar altele sunt caracteristice unei acțiuni în anularea unui act juridic⁸.

Motivele acțiunii în anulare au ca obiect nelegalitatea hotărârii arbitrale, nu și temeinicia acesteia. Practic nu se poate identifica un motiv de acțiune în anulare care să vizeze exclusiv netemeinicia hotărârii arbitrale. Este un aspect particular al acțiunii reglementate de art. 608 C. proc. civ.⁹.

⁷ Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 30 mai 2012.

⁸ I. Leș, *op. cit.*, p. 869.

⁹ *Idem*, p. 870.

Nu mai pot fi invocate ca motive pentru anularea hotărârii arbitrale, neregularitățile care nu au fost ridicate cel mai târziu la primul termen de judecată și cele care nu au fost invocate la termenul la care s-au produs ori, la primul termen de judecată după producerea neregularității sau care pot fi remediate pe calea lămuririi, completării și îndreptării hotărârii.

Acțiunea în anulare a hotărârii arbitrale se taxează cu 100 lei pentru fiecare motiv invocat. Recursul împotriva hotărârii pronunțate în acțiunea în anulare se timbrează la fel ca în cazul promovării unui recurs împotriva unei hotărâri judecătorești. Taxa de timbru este de 100 lei, dacă se invocă unul sau mai multe dintre motivele prevăzute la art. 488 alin. (1) pct. 1-7 C. proc. civ.

În cazul în care se invocă încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material, pentru cereri și acțiuni evaluabile în bani, recursul se taxează cu 50% din taxa datorată la suma contestată, dar nu mai puțin de 100 lei; în aceeași ipoteză, pentru cererile neevaluabile în bani, cererea de recurs se taxează cu 100 lei.

Recursul incident și recursul provocat se timbrează după aceleași reguli ca și recursul principal.

La fel ca la recurs, pentru dovedirea motivelor de anulare nu pot fi aduse ca probe noi decât înscrisuri.

Competența materială și teritorială de a judeca acțiunea în anulare este stabilită de art. 610 C. proc. civ., respectiv, curtea de apel în circumscripția căreia a avut loc arbitrajul.

Acțiunea în anulare nu este o cale de atac suspensivă de executare, însă curtea de apel va putea suspenda executarea hotărârii arbitrale împotriva căreia a fost introdusă acțiunea în anulare.

Soluționarea cererii de suspendare a executării se realizează potrivit regulilor de la recurs. Astfel, instanța sesizată cu judecarea cererii în anulare poate dispune motivat suspendarea hotărârii atacate. Cererea se depune direct la curtea de apel, alăturându-se o copie certificată de pe cererea în anulare și dovada depunerii cauțiunii. În cazul în care cererea se face înainte de a ajunge dosarul la curtea de apel, se va alătura și o copie legalizată de pe dispozitivul hotărârii atacate cu acțiune în anulare.

Cererea se judecă în camera de consiliu, cu citarea părților, printr-un agent procedural al instanței sau prin alt salariat ori prin modalitățile alternative de citare.

Termenul de judecată pentru care se face citarea, se stabilește astfel încât să nu treacă mai mult de 10 zile de la primirea cererii de suspendare.

Completul se pronunță în cel mult 48 de ore de la judecată, printr-o încheiere motivată care este definitivă.

Pentru motive temeinice, curtea de apel poate reveni asupra suspendării acordate.

Termenul în care poate fi introdusă acțiunea în anulare la curtea de apel este de o lună de la data comunicării hotărârii arbitrale. Dacă s-a formulat o cerere pentru lămurirea, completarea și îndreptarea hotărârii, termenul curge de la data comunicării hotărârii sau, după caz, a încheierii prin care a fost soluționată cererea.

Pentru motivul de anulare referitor la pronunțarea deciziei de către Curtea Constituțională, termenul este de 3 luni. Acest termen curge de la publicarea deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pentru a asigura egalitatea de tratament a părților în procedura arbitrală, părțile nu pot renunța prin convenția arbitrală la dreptul de a introduce acțiunea în anulare împotriva hotărârii arbitrale.

O astfel de renunțare la acest drept se poate face însă, numai după pronunțarea hotărârii arbitrale. După pronunțarea hotărârii, oricare din părți poate să renunțe la exercitarea acțiunii în anulare. Renunțarea trebuie să fie expresă și neviciată.

Deși este o cale de atac distinctă, curtea de apel va judeca acțiunea în anulare în completul prevăzut de lege pentru judecarea în primă instanță.

Întâmpinarea este obligatorie. Nedepunerea întâmpinării în termenul prevăzut de lege atrage decăderea pârâtului din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică, dacă legea nu prevede altfel.

Soluțiile pe care le poate pronunța curtea de apel, asupra acțiunii în anulare sunt următoarele:

- respingerea acțiunii în anulare și menținerea hotărârii arbitrale;
- admiterea acțiunii. În acest caz, curtea de apel va anula hotărârea arbitrală și:

a) în primele două cazuri în care litigiul nu era susceptibil de soluționare pe calea arbitrajului și tribunalul arbitral a soluționat litigiul fără să existe o convenție arbitrală sau în temeiul unei convenții nule sau inoperante, va trimite cauza spre judecată instanței competente să o soluționeze, potrivit legii;

b) în celelalte cazuri, când tribunalul arbitral nu a fost constituit în conformitate cu convenția arbitrală; partea a lipsit la termenul la care au avut loc dezbaterile și procedura de citare nu a fost legal îndeplinită; hotărârea a fost pronunțată după expirarea termenului arbitrajului de 6 luni de la data constituirii, deși cel puțin una dintre părți a declarat că înțelege să invoce caducitatea, iar părțile nu au fost de acord cu continuarea judecății; tribunalul arbitral s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut ori a dat mai mult decât s-a cerut; hotărârea arbitrală nu cuprinde dispozitivul și motivele, nu arată data și locul pronunțării ori nu este

semnată de arbitri; hotărârea arbitrală încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziții imperative ale legii, va trimite cauza spre rejudecare tribunalului arbitral, dacă cel puțin una dintre părți solicită expres acest lucru. Această soluție respectă principiul disponibilității procesului civil și intenția inițială a cel puțin uneia dintre părți, de a sustrage litigiul instanței statale și soluționarea cauzei de către tribunalul arbitral.

În caz contrar, dacă litigiul este în stare de judecată, curtea de apel se va pronunța în fond, în limitele convenției arbitrale.

Dacă, însă, pentru a hotărî în fond, este nevoie de noi probe, curtea se va pronunța în fond după administrarea lor. În acest din urmă caz, curtea va pronunța mai întâi hotărârea de anulare și, după administrarea probelor, hotărârea asupra fondului.

O altă soluție, pe care curtea de apel o poate adopta, este în situația în care părțile au convenit expres ca litigiul să fie soluționat de către tribunalul arbitral în echitate, atunci și instanța să soluționeze cauza în echitate. Această prevedere este în concordanță cu cea anterioară, prin care curtea de apel se va pronunța în limitele convenției arbitrale.

În acest caz, hotărârea de anulare este o hotărâre intermediară, iar hotărârea finală este cea asupra fondului.

Ca mod de soluționare, acțiunea în anulare fiind asemănătoare cu recursul, probele ce pot fi administrate și după anularea hotărârii considerăm că pot fi doar înscrisurile.

Hotărârile curții de apel de admitere a acțiunii în anulare sunt supuse recursului.

Aplicând principiul analogiei consacrat de art. 5 alin. (3) C. proc. civ., același tratament juridic trebuie aplicat și hotărârilor curții de apel de respingere a acțiunii în anulare, având în vedere natura juridică unică a acțiunii în anulare – aceea de cale de atac¹⁰.

5. Natura juridică a acțiunii în anularea hotărârii arbitrale.

Așa cum a rezultat, acțiunea în anulare este singurul mijloc prin care se poate cere și eventual obține desființarea hotărârii arbitrale. Cu privire la natura juridică a acesteia, opiniile au fost și sunt încă diferite¹¹.

Astfel, într-o opinie, s-a considerat că acțiunea în anulare ar fi o cale de atac civilă, autonomă și extraordinară, de control judecătoresc și de reformare¹².

Nu putem fi de acord cu această opinie, deoarece, acțiunea în anulare nu este o cale extraordinară de atac, din moment ce ulterior, împotriva hotărârii curții de apel se poate promova recursul. Ori,

¹⁰ G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat*, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 938.

¹¹ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă, vol. II*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 604.

¹² Gh. Beleiu, *Hotărârea arbitrală și desființarea ei*, Revista de Drept comercial nr. 6/1993, p. 14-20.

recursul este o cale extraordinară de atac, deschis numai împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță, ori împotriva hotărârilor pronunțate în apel, care este o cale ordinară de atac.

Într-o altă opinie, cererea în anulare are natura juridică a unui recurs, cu particularitatea că motivele de casare nu sunt identice¹³.

Nu putem împărtăși nici această opinie, deoarece motivele pentru care se poate formula acțiune în anulare, sunt diferite de cele pentru care se poate promova recurs. Apoi chiar dacă, sistemul probator este identic, deoarece atât pentru dovedirea motivelor de anulare, cât și pentru cele de recurs, se admite doar administrarea cu înscrisuri, compunerea completului de judecată este diferită. Astfel, în recurs, completul de judecată este format din 3 judecători, în timp ce pentru soluționarea acțiunii în anulare, completul este cel pentru judecata în primă instanță, adică, dintr-un singur judecător. În acest fel, modul de judecată va fi ca la prima instanță și nu ca la recurs.

S-a mai considerat că, acțiunea în anulare are o natură juridică mixtă-jurisdicțională și contractuală. Consecvenți opiniei că, însăși hotărârea arbitrală are o componentă contractuală, autorii considerau că și acțiunea în anularea unei hotărâri arbitrale are o natură juridică mixtă-jurisdicțională și contractuală. S-a considerat, de asemenea, că dubla natură a arbitrajului se regăsește în toate actele și fazele arbitrajului, inclusiv în hotărârea arbitrală¹⁴.

Nici cu această opinie, nu putem fi de acord. Astfel, cum s-a afirmat, o asemenea teză, este dificil de conciliat cu axioma oricărei căi de atac: ea nu se exercită de către părți de comun acord- contractual- ci, numai de o parte sau de amândouă, dar distinct și contradictoriu. Faptul că motivele de anulare sunt strâns legate de convenția arbitrală, nu înseamnă că însăși acțiunea în anulare este o convenție¹⁵.

Dacă la sesizarea instanței arbitrale, părțile au avut la bază voința lor comună, de a sustrage litigiul, justiției de drept comun și a recurge la soluționarea unor eventuale litigii pe calea arbitrajului, în momentul promovării acțiunii în anulare, una sau amândouă părțile sunt nemulțumite de soluția pronunțată și recurgerea la acțiunea în anulare, nu mai are ca temei voința lor concordantă, ci, dimpotrivă, de data aceasta divergentă.

S-a mai considerat că am fi în prezența unui control judecătoresc, care se exercită pe cale de acțiune, în primă și ultimă instanță, hotărârea instanței putând fi atacată numai cu recurs, nu și prin exercitarea căilor extraordinare de atac¹⁶.

¹³ G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, Editura All, București, 1994, p. 615.

¹⁴ S. Zilberstein, I. Băcanu, *Desființarea hotărârii arbitrale*, Revista Dreptul nr. 10/1996, p. 32..

¹⁵ I. Deleanu, *op. cit.*, p. 605.

¹⁶ V. M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de executare silită, vol. II*, Editura Național, București, 1997, p. 615.

Nu împărtășim nici această opinie, deoarece, acțiunea în anulare nu semnifică soluționarea cauzei în primă și ultimă instanță, ceea ce ar permite un sistem probator complet ca la primă instanță.

Într-o altă opinie, s-a considerat că, acțiunea în anulare este o acțiune propriu-zisă, nu o cale de atac, ci, o modalitate specifică de exercitare a controlului judecătoresc asupra unui act jurisdicțional realizat de o instanță privată, o acțiune de primă instanță, care va fi soluționată de un complet alcătuit dintr-un singur judecător¹⁷.

Nu suntem de acord nici cu această opinie, deoarece chiar dacă se soluționează de un singur judecător, nu suntem în prezența unei acțiuni propriu-zise, deoarece sistemul probator nu este ca în primă instanță, unde este admisibilă în principiu, orice probă care este legală, pertinentă și concludentă.

Chiar dacă hotărârea arbitrală este pronunțată de o instanță privată, acțiunea în anulare, declanșează o verificare, pe care instanța de drept comun, o poate face numai prin raportare la motivele expres reglementate de art. 608 C. proc. civ. În schimb, judecata în primă instanță este cea mai completă, cauza fiind verificată sub aspectul tuturor motivelor de fapt și de drept, invocate în cauză.

S-a mai considerat de Înalta Curte de Casație și Justiție, într-o decizie de speță că, acțiunea în anulare are caracterul unei acțiuni în fond, iar nu caracterul unei căi de atac împotriva hotărârii arbitrale, dat fiind faptul că hotărârea arbitrală este pronunțată de o justiție privată a cărei procedură nu cunoaște sistemul căilor de atac, specific justiției de stat¹⁸.

Referitor la opinia instanței supreme, considerăm că, în mod întemeiat s-a afirmat că existența unei acțiuni în anulare împotriva modului de soluționare a unei acțiuni în fond, este o contradicție în termeni; acțiunea în anulare se exercită împotriva unui act jurisdicțional; scopul exercitării acțiunii îl constituie desființarea acestui act de jurisdicție; inexistența, de altfel obiectivă, a unor căi de atac trebuie circumscrisă la propriul sistem al arbitrajului, nu extinsă și la raporturile dintre tribunalele arbitrale și instanțele judecătorești¹⁹.

Disputa doctrinară asupra acțiunii în anularea unei hotărâri arbitrale, este determinată, în esență, de natura arbitrajului și îndeosebi de marea diversitate a motivelor ce pot conduce la desființarea hotărârii arbitrale. Tocmai de aceea și în dreptul comparat există controverse cu privire la natura mijlocului procedural destinat a conduce la desființarea unei hotărâri arbitrale. Este de remarcat că unele legislații procesuale, conțin calificări juridice în acest sens. Un exemplu particular este cel al

¹⁷ M. Ionaș Sălăgean, *Arbitrajul comercial*, Editura All Beck, București, 2001, p. 149.

¹⁸ Înalta Curte de Casație și Justiție, secția comercială, dec. nr. 175/2009, în Revista „Săptămâna Juridică” nr. 9/2010, p. 7.

¹⁹ I. Deleanu, *op. cit.*, p. 606.

legislației franceze, unde se consideră că, sentința arbitrală este o veritabilă hotărâre și trebuie să fie susceptibilă de a fi atacată prin căile de atac obișnuite²⁰.

Din analiza motivelor pentru care se poate promova acțiunea în anulare, statuate în art. 608 C. proc. civ., rezultă că majoritatea acestora vizează nelegalitatea hotărârii atacate. Natura hotărârii atacate, de act jurisdicțional, precum și efectele acesteia, determină caracterul jurisdicțional al acțiunii în anulare. S-a considerat că, opinia corespunzătoare este cea care apreciază că acțiunea în anulare este un mijloc procedural specific, de natură duală, prin care se exercită controlul judecătoresc asupra unei sentințe arbitrale²¹.

În opinia noastră, acțiunea în anularea unei hotărâri arbitrale, datorită motivelor pentru care se poate exercita, este o cale de atac distinctă, care, nu este nici de reformare, nici de retractare. Deși nu se încadrează strict în sistemul căilor de atac care se promovează împotriva hotărârilor judecătorești, nu o putem califica altfel, deoarece urmărește desființarea hotărârii arbitrale. Ori, atât timp cât, hotărârea arbitrală este schimbată prin acțiunea în anulare, iar în caz de admitere, se dispune de regulă rejudecarea, respectiv trimiterea cauzei instanței competente potrivit legii sau tribunalului arbitral, aceste etape se regăsesc și în cadrul soluționării celorlalte căi de atac prevăzute în art. 456 C. proc. civ.

În prezent sunt instituționalitate următoarele căi de atac ale hotărârilor judecătorești: apelul, recursul, contestația în anulare și revizuirea²².

Motivele pentru desființarea acțiunii în anulare, sunt limitativ prevăzute de lege, așa cum sunt stabilite la celelalte căi extraordinare de atac, de ex. în cazul recursului, la art. 488 C. proc. civ., argument pentru care, considerăm că hotărârea pronunțată în acțiunea în anulare, nu ar mai trebui atacată cu recurs.

Considerăm că acțiunea în anularea unei hotărâri arbitrale, se aseamănă cu calea extraordinară de atac a recursului. Pe lângă motivele expres reglementate și în cazul acțiunii în anulare, pentru dovedirea motivelor, nu pot fi administrate alte probe noi, decât înscrisurile, la fel cum este reglementat și în cazul recursului.

De asemenea, acțiunea în anulare, nu este o cale suspensivă de atac, însă, potrivit art. 612 C. proc. civ., curtea de apel va putea suspenda executarea hotărârii arbitrale împotriva căreia a fost introdusă acțiunea în anulare. Pentru soluționarea cererii de suspendare, sunt aplicabile în mod corespunzător, dispozițiile de la recurs.

²⁰ I. Leș, *op. cit.*, p. 872.

²¹ *Idem*, p. 873.

²² C. Roșu, *Drept procesual civil, Ediția 7, op. cit.*, p. 1.

În același sens, s-a afirmat că, raportându-ne la sistemul căilor de atac prevăzute în dreptul comun, acțiunea în anulare prezintă cele mai multe similitudini cu recursul. Cu toate acestea, s-a considerat că acțiunea în anulare este un mijloc procedural de sine-stătător²³.

6. Concluzii.

Arbitrajul nu este alcătuit dintr-un sistem în sensul celui clasic, format dintr-o judecată pe fond, urmată de una sau mai multe căi de atac. Activitatea arbitrilor, finalizată prin hotărârea arbitrală, nu este ferită de strecurarea unor erori, omisiuni, etc. De aceea, un control al hotărârii arbitrale nu poate fi exclus în totalitate. Această atribuție revine instanțelor judecătorești, care verifică interferența dintre hotărârea arbitrală și cadrul socio-juridic în care aceasta urmează să își producă efectele. În definitiv, hotărârea arbitrală, cu toate că se naște într-un cadru paralel cu cel al justiției statale, trebuie să se înscrie mai devreme sau mai târziu în făgașul acestuia din urmă²⁴.

Desființare hotărârii arbitrale nu se poate realiza prin mai multe căi de atac, ci, legiuitorul a prevăzut o singură cale de atac, respectiv, acțiunea în anulare, care prin motivele invocate, corespunde specificului arbitrajului, de justiție alternativă la justiția de drept comun.

BIBLIOGRAFIE

CURSURI:

- Boroi Gabriel, Rădescu Dumitru, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, Editura All, București, 1994.
- Ciobanu Viorel Mihai, *Tratat teoretic și practic de executare silită, vol. II*, Editura Național, București, 1997.
- Deleanu Ion, *Tratat de procedură civilă, vol. II*, Editura Universul Juridic, București, 2013.
- Frențiu Gabriela Cristina, Băldean Denisa-Livia, *Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat*, Editura Hamangiu, București, 2013.
- Gavriș Dumitru Marcel, *Comentariu* (la art. 622-725), în „Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole” (coordonator G. Boroi), vol. II, Art. 527-1133, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 150.
- Ionaș Sălăgean Monica, *Arbitrajul comercial*, Editura All Beck, București, 2001.
- Leș Ioan, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. Art. 1-1133*, Editura C. H. Beck, București, 2013.

²³ D. M. Gavriș, *Comentariu* (la art. 622-725), în „Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole” (coordonator G. Boroi), vol. II, Art. 527-1133, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 150.

²⁴ Idem, p. 75.

Roșu Claudia, *Drept procesual civil. Partea specială conform noului Cod de procedură civilă, Ediția 7*, Editura C. H. Beck, București, 2016.

ARTICOLE DIN REVISTE:

Beleiu Gheorghe. *Hotărârea arbitrală și desființarea ei*, Revista de Drept comercial nr. 6/1993.

Roșu Claudia, *Soluționarea litigiilor pe calea arbitrajului-alternativă viabilă la justiția de stat*, în Dreptul nr. 1/2015.

Roșu Claudia, *Decădere-mijloc de evitare a abuzului de drept procesual în reglementarea Codului de procedură civilă*, prezentată la Conferința internațională bienală, Timișoara, 17-18 octombrie 2014, la secțiunea Drept civil și drept procesual civil, *Abuzul de drept*.

Zilberstein Savelly, Băcanu Ion, *Desființarea hotărârii arbitrale*, Revista Dreptul nr. 10/1996.